પ્રવચન નં. ૩૧ ગાથા - ૮ તા. ૧૧-૭-૭૮ મંગળવાર, અષાઢ સુદ-૬ સં.૨૫૦૪

આઠમી ગાથાની ટીકા ચલતે હૈ ને ? યહાં આયા હૈ, શિષ્યકો ગુરુએ આત્મા શબ્દ કહા, તો આત્માકા અર્થ નહિ સમજનેસે ગુરુકી સન્મુખ આંખ ફાડકર ટગટગ લગાકર (આત્માકા) ક્યા અર્થ હૈ, સમજનેકી જિજ્ઞાસામેં ખડા હૈ. આહાહા !

ઉસમેં ગુરુએ કહા કે આત્મા ઈસકો કહિએ, સ્વયમ્ વ્યવહારમાર્ગમાં રહેતા હુઆ, ઐસા આયા હૈ ના ? ઉપદેશ દેનેમેં વો વિકલ્પ આયા હૈ ને ? અહીં તો છદ્મસ્થ મુનિ લેના હૈ ને ? આહાહાહા ! ધર્મ સમજનેકો આયા હૈ ઔર ઉસકા પ્રશ્ન હૈ કે તુમ આત્મા કહેતે હો તો ક્યા કહેતે હૈ આત્માકા ? પ્રશ્ન ભલે ન હોય પણ ઉસકી દૃષ્ટિ ત્યાં લગાઈ હૈ કે આત્મા ક્યા (કિસકો) કહેતે હૈ આપ ? ઉસકા અર્થ કરકે શબ્દકા અર્થ બતલાયા. દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો, આહાહાહા ! જે આત્મા અંદર હૈ એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર, સમ્યગ્દર્શન સમ્યગ્જ્ઞાન સમ્યગ્ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો, સદા પ્રાપ્ત હો, પછી હિન્દીમેં વિશેષ લખ્યા હૈ. ઉસકા અર્થ યે બહુ જ ટૂંકી ભાષામેં આત્માકા છ દ્રવ્યકી યહાં બાત હૈ નહિ, આત્મા અર્થાત દર્શન જ્ઞાન ને ચારિત્ર જો નિર્મળ પર્યાયરૂપ પરિણમે, પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, બહુ સૂક્ષ્મ બાત કિયા હૈ ઈસમેં. આહાહા ! ગુરુએ કહા ને ઉસને ધ્યાનસે સૂના.

આવી વાત ક્યાંય છે નહિ બીજે, દિગંબર સંતો સિવાય આ ગજબ વાત છે કોઈ, એ વાત સંપ્રદાયવાળાને ખબર નથી, જિસકા ઘરમેં હૈ, હેં ? તમારા તો ઘરમેં હૈં. આહાહા !

ક્યા કહેતે હૈ દેખો. ઓહોહો ! કોઈ છ દ્રવ્યકી બાત ન કિયા, ગુરુએ તો આત્મા શબ્દ લિયા હૈ બસ, કારણ કે આત્મા જાણેગા તો છ દ્રવ્ય, ‘ એગં જાણહિ સો સવ્વં જાણહિ, ’ એ સર્વ જાનનેમેં આયેગા. તો એક આત્મા કહા અને સૂનનેવાલા ભી આત્મા ક્યોં એકલા કહેતે હૈ ? છ દ્રવ્ય ક્યું નહિ કહેતે ઐસા નહિ. સૂનનેવાલાકો ભી જંખના, ધગશ એ ક્યા કહેતે હૈ બસ વો બાત, આત્મા ક્યા (કિસકો) કહેતે હૈ ? આહાહા ! કહેનેવાલા ભી એક આત્માકો હી કહેતે હૈ અને સૂનનેવાલા ભી આત્મા ક્યા હૈ યે સમજનેકી જિજ્ઞાસા એક હૈ. આહાહા !

છ દ્રવ્યેય ન કહા ગુરુએ તેમ શિષ્યે પ્રશ્ન ઐસા નહીં કિયા કે આપ આત્મા કહેતે હો પણ છ દ્રવ્ય તો કહો, નમ્ર વિનયવંત હૈ, આપ આત્મા ક્યા (કિસકો) કહેતે હૈ આપ ? કયુંકિ આત્માકી પર્યાયમેં છ દ્રવ્ય તો જાનનેમેં આ જાતા હૈ ઐસી પર્યાયકી તાકાત હૈ, એટલે યહાં છ દ્રવ્યકો જાનનેકા પ્રશ્ન કિયા નહિ, યહાં તો આત્મા કહા. આહાહા ! તો ઈતના લિયા હૈ ઉસને ભેદસે કથન કરકે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર જે આત્મા, અંતરમેં ઉસકી પ્રતીતિરૂપ દર્શન ઉસકા જ્ઞાન ને ઉસકા રમણતા ઉસકો પ્રાપ્ત હો. આહાહાહા ! ઉસકો આત્મા કહેતે હૈ.

ઐસા જ્યાં અર્થ સૂના શિષ્યે, અહીંયા તો ઐસા હી તૈયારીવાલા શિષ્ય લિયા હૈ, આહાહા ! દિગંબર સંતોની કથની, અપનેમેં તો તૈયારી બહોત હૈ, પણ સૂનનેવાલા હી ઐસા લિયા કે તૈયારીવાલા હૈ. આહાહ ! નેમચંદભાઈ ! આવી વાત છે બાપુ. આ કથા વાર્તા નહિ આ તો અંતરના વીતરાગના પેટ હૈ. જિનેશ્વરદેવ ત્રિલોકનાથ એ આત્મા કિસકો કહેતે હૈ એ આચાર્ય અપના શબ્દોસે કહેતે હૈ, પ્રભુ એક વાર સૂન, એ આત્મા ઈસકો કહેતે હૈ કે જે સમ્યગ્દર્શન,

વિશ્વાસ જો કરતે હૈ આત્માકા, જ્ઞાન કરતે હૈ ને ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, તો ઉસકા અર્થ વો પ્રાપ્ત હો ઓ ઉપર લક્ષ તેરા નહિ, સૂનનેવાલેકા લક્ષ એ પ્રાપ્ત હો કોણ ? આત્મા ? કિસકો ? કે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો, તો ઉસકા લક્ષ દ્રવ્ય ઉપર જાતા હૈ. સમજમેં આયા ?

ક્યા કિયા ? આ તો અધ્યાત્મવાણી હૈ બાપા. આહાહાહા ! ભાગ્ય હોય ને તો કાને પડે ઐસી વાત છે. ઓહોહો ! ઐસા કહા પ્રભુ, આત્મા ઈસકો હમ કહેતે હૈ, કે જે શ્રદ્ધા જ્ઞાન ને ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો, ઐસા કહા નહિ કે આત્મા પરકા કર્તા હો વો આત્મા, રાગરૂપે પરિણમે દેવ ગુરુ શાસ્ત્રની શ્રદ્ધા આદિ એ આત્મા ઐસા કહા નહીં. આહાહાહા ! ઔર તીન બોલરૂપે પરિણમે, હૈ તો પર્યાય ભેદ, પણ એ અભેદ ચીજ હૈ આત્મા તીનપણે પરિણમે એ આત્મા, તો શ્રોતાકા લક્ષ તીનપણે પરિણમનેવાલા દ્રવ્ય હૈ, આત્મા હૈ, એ ઉપર દૃષ્ટિ જાતી હૈ, ભેદ ઉપર ભેદસે કહા, તો કહેનેવાલે (કો) ભી ભેદકા અનુસરણ નહીં. ઔર સુનનેવાલેકો ભી ભેદકા અનુસરણ નહીં. મોટાણી ? ઊંચી વાત હૈ આ. આહાહા ! શીવલાલભાઈ ? આમ કહેતે હૈં.

આત્મા અર્થાત્ એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકી પર્યાયરૂપ ભાવરૂપ પરિણમે, પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, તો આચાર્યે કહા તો આત્મા, ભેદ પાડકે બતાયા તો આત્મા, ભેદસે તો બતાયા, ભેદકો બતાના નહિ, ભેદસે અભેદકો બતાના હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? બહોત (ગંભીર) આવી વાત તો ક્યાં ? આહાહા ! ક્યા કહેતે હૈ ? કહેતે હૈ કે પ્રભુ, આત્મા ઈસકો હમ કહેતે હૈ, કે જે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર (પણે), રાગપણે પરિણમે એ આત્મા એ તો બાત નિકાલ દિયા, વ્યવહારપણે પરિણમે એ આત્મા એ તો બાત હૈ હી નહિ, ફક્ત દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રપણે પ્રાપ્ત હો એ આત્મા. એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા. એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો બતાના નહિ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રપણે પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, બતાના (હૈ) આત્મા. આહાહાહાહા !

સમજાય એટલું સમજવું બાપુ આ તો અલૌકિક વાતું હૈ, જિનેશ્વરદેવ ત્રિલોકનાથ એની વાણી અને એ ક્યાંય જગતમેં હૈ નહિ. આહાહા ! પણ સમજનેવાલા ભી બહોત, પ્રાણી કમ.

અહિંયા કહતે હૈ, આહાહા ! કે દર્શન જ્ઞાન ને ચારિત્રને પ્રાપ્ત થાય તે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર એમ નહીં કહા. દર્શન જ્ઞાન ને ચારિત્રને પ્રાપ્ત થાય તે આત્મા, એટલે ત્યાં દૃષ્ટિ આત્મા ઉપર લગાના હૈ, ભેદ ઉપર નહીં. ભેદકો સમજાયા પણ કહેગા અભી, ભેદકો હમ સમજાયા પણ હમારે ભી ભેદકા અનુકરણ અનુસરણ કરના નહિ, ઔર તેરે ભી હમ ભેદસે સમજાયા, પણ તેરે સમજાયા મૈં અભેદ ચીજ હૈ વો અંદર ઓ આત્મા ભગવાન બિરાજતે હૈ ઉસકો તો તેરે ભેદ ઉપર અનુસરણ કરના નહિ પણ વો ભેદરૂપે પરિણમતે એ કોણ ? કે આત્મા. આહાહાહા !

એ શ્રોતાકો ને વકતાકો દોહિકો ભેદસે કહેતે હૈ ઔર વો ભેદસે વો સૂનતે હૈ પણ સૂનનેમેં ભેદસે પરિણમતે હૈ એ આત્મા, બતાના હૈ આત્મા, ભેદસે પરિણમે એ બતાના નહિ. આહાહાહાહા ! એટલા શબ્દમાં કેટલા ભાવ ભર્યા હૈ, દિગંબર સંતોની વાણી, આહાહા ! જગત એની પાસે ભરે પાણી એની પાસે કાંઈ. નરેશજી ! આહાહા ! પ્રભુ આ તો શાંતિકી બાત હૈ નાથ, આ કોઈ પક્ષકી બાત હૈ નહિ, જૈન દર્શન કોઈ પક્ષ નહિ એ તો વસ્તુકા સ્વરૂપ હૈ. આહાહા ! એ સ્વરૂપ હૈ. એ આત્મા. આહાહા ! ક્યુંકિ વસ્તુ આત્મા એ જિનસ્વરૂપ હૈ " ઘટ ઘટ અંતર જિન બસે ઘટ ઘટ અંતર જૈન, મત મદિરાકે પાનસો મતવાલા સમજે ન " અપના અભિપ્રાયમેં પાગલ હો ગયા હૈ તો વસ્તુ

ક્યા ચીજ હૈ યે સમજતે નહિ. કોઈ કહેતે હૈ કે રાગ કરના હૈ ને રાગ કરતે કરતે હોગા ને, ઐસા કરતે હોગા ને, નિમિત્તસે હોગા ને. આહાહા !

એ જિનસ્વરૂપી ભગવાન આત્મા એ સમયસાર નાટકકા શબ્દ હૈ. ઘટ ઘટ અંતર જિન વસે એ જિન આત્મા એમ કહીને આત્મા જિન સ્વરૂપી કૈસા હૈ ? આહાહાહા ! કે જૈન એટલે એ જિન પોતે જૈનપણેના સમ્યગ્દર્શન–જ્ઞાન ને ચારિત્રપણે પરિણમે એ વીતરાગીપણે પરિણમે. એ આત્મા, સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! (શ્રોતાઃ અંગુલીસે ચંદ્રમા બતાયા તો અંગૂલી દેખના નહિ, ચંદ્રમાં કો દેખના) નહિ, એ અંગૂલી તો દૂસરી ચીજ હુઈ. આ તો અંદરસે ભેદસે બતાયા તો ભેદકો બતાના નહીં. ભેદ અભેદકો બતાતે હૈ. કહેનેવાલેકા આશય ભી ઐસા હૈ કે હમ ભેદસે કહેતે હૈ પણ ભેદકા અનુસરણ કરના હમારે ભી નહિ, ઔર તેરેકો હમ કહેતે હૈ કે પ્રભુ અંદર દ્રવ્ય જો વસ્તુ હૈ અંદર જિનસ્વરૂપી અનાદિ અનંત આનંદકંદ પ્રભુ ધ્રુવ જો આત્મા પરમ સામાન્ય ઈસકો હમારે તો બતાના હૈ, તો ઉસકો બતાનેમેં વો દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકા ભેદરૂપે પરિણમે એ બતાકર બતાના હૈ અભેદ. વો દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પરિણમે તો દર્શન–જ્ઞાન–ચારિત્રકો બતાના હૈ ઐસા નહિ. આહાહા ! દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો જો પ્રાપ્ત હો. આહાહા ! ગજબ વાત હૈ, અમૃતચંદ્રાચાર્ય એક હજાર વર્ષ પહેલે (હુએ), કુંદકુંદાચાર્ય દો હજાર વર્ષ પહેલે (હુએ) અને આ ટીકાકાર એક હજાર વર્ષ પહેલે (હુએ) ઓહોહો ! એ વખતે શ્વેતામ્બર પંથ તો નિકલ ચુકા થા. કુંદકુંદાચાર્ય વખતે નિકલ ચુકા થા. આહાહાહા ! આવી વાણી પણ કહેનેવાલા થા ઉસકી ભી દરકાર ન કિયા સંપ્રદાયવાળાએ.

યહાં ભગવાનકી ભક્તિ કરે ને ભગવાનકા સ્મરણ કરે તે આત્મા ઐસા નહિ કહા. આહાહા ! જિનેશ્વર દેવકા ભક્ત હો, એ આત્મા ઐસા હી નહિ કહા. આહાહા ! યહાં તો પ્રભુ વો તરફકા લક્ષ કરનેસે, લક્ષ તો ત્યાં કરના હૈ કે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકા લક્ષ કરના નહિ, વો દ્રવ્ય જ્ઞાયક સ્વરૂપ એક હૈ ઈસકા લક્ષ કરનેમેં દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકી પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈ, તો એ પર્યાય ભેદસે પણ પ્રાપ્ત હોતા હૈ એ આત્મા કહેના હૈ. સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! આ આઠમી ગાથા. અરે એકેક ગાથા બાપુ, આ તો વ્યાખ્યાનમેં તો ઓગણીસમી વાર ચલતે હૈ અને ખાનગીમેં તો સેંકડો વાર વાંચ્યા હૈ, અંદરમેં તો......આહાહા !

ભગવાન આત્મા અનંત અનંત ગુણનો એકરૂપ ધર્મી ઉસકો અમુક દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકા ધર્મસે, ધર્મકો ધર્મી પ્રાપ્ત હોતા હૈ, ઐસા લિયા મુખ્ય અસાધારણ ધર્મકો લિયા. અસાધારણ શબ્દ લિયાને ભાઈ ? અસાધારણ ધર્મકો બતાના હૈ. આહાહાહા ! તો અસાધારણ ધર્મ આ, પીછે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર કોઈ દૂસરી ચીજમેં હૈ નહિ, કોઈ બીજા જીવમેં હૈ નહિ. ઓહો !

ઐસા જો સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ઔર ચારિત્ર, હૈ પર્યાય, હૈ ભેદ પણ વો વસ્તુ ઈસકો પ્રાપ્ત કરે ઉસકો આત્મા કહેતે હૈ. તો શ્રોતાકા લક્ષ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકા પરિણમન ઉપર નહિ, એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રરૂપ પરિણમનેવાલા આત્મા ત્યાં લક્ષ હૈ ઉસકા. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? સમજાય એટલું સમજવું બાપુ આ તો, ત્રણલોકના નાથ જિનેશ્વરદેવ સીમંધર પ્રભુ ઉસકી પાસે ગયે થે સંવત ઓગણપચાસ, આઠ દિન રહે થે, વો વાણી હૈ વહાંકી. આહાહા ! ઐસી (વાણી) કોઈ ભરતક્ષેત્રમેં હૈ નહિ કહીં, આહા ! ઓહોહોહોહો !

શું કહેતે હૈ ? કિતના ખુલાસા કર દિયા હૈ. વ્યવહારપણે પરિણમે એ નહિ આત્મા, તો વ્યવહારસે નિશ્ચય પરિણમે એ તો હૈ હી નહિ, પણ જો નિશ્ચય વસ્તુ હૈ જ્ઞાયક એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રપણે પરિણમે તો પરિણમે એ આત્મા, એ પરિણમે એ પર્યાય એ આત્મા એમ નહીં. સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! અરે આવો મનુષ્ય ભવ, એમાં આ વીતરાગ ત્રણલોકના નાથની વાણી, આહાહા ! સનાતન સત્ય દર્શન. આહાહા !

ગુરુએ શિષ્યકો આત્મા કહા તો શિષ્ય તો આત્મા ક્યા (કિસકો) કહેતે હૈ ઇસકી સમજનેકી જિજ્ઞાસામેં ખડા હૈ, દૂસરી કોઈ ચીજ નહિ. એ ક્યા કહેતે હૈ, હમ સમજતે નહિ પ્રભુ. તુમ આત્મા કહા પણ ક્યા આત્મા, કિસકો આત્મા કહેના, તો ગુરુ કહેતે (કે) ભાઈ ! જે ચીજ હૈ આનંદનો નાથ પ્રભુ શુદ્ધ સ્વરૂપ સ્વભાવ વસ્તુ એ પરિણમનમેં આતે હૈ તો દર્શન જ્ઞાનમેં આતે હૈ તો દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રસે, પર્યાયસે તુમકો બતાતે હૈ કે આ પર્યાય પરિણમે. પણ પરિણમનેવાલા વો આત્મા. દેવીલાલજી ! સમજાય એટલું સમજવું ભાઈ ! એ તો ઉસકી પૂરી વાત શ્રુતકેવલી કહે શકે. આહાહા !

એ વાત મુદ્દાની રકમકી બાત હૈ, દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો (પ્રાપ્ત હો) પછી ટીકાકારે જરી અર્થમાં હિન્દી સદા લિયા, પણ એનો અર્થ જ એ, કે ત્રિકાળ રહેનેવાલી ચીજ એ વર્તમાનમાં અંદર જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રપણે પરિણમે એ આત્મા. વસ્તુ ત્રિકાળ હૈ પણ અહીં તો ઉસકો પરિણમનેવાલા મેં સદા લે લિયા હૈ અર્થકારે, કે સદા વો દર્શન જ્ઞાનપણે પરિણમે, એ પરિણમે વો આત્મા. એ પરિણમે એ ઉપર તેરી દૃષ્ટિ નહીં હોની ચાહિએ, પરિણમે એ આત્મા ત્યાં તેરી દૃષ્ટિ હોની ચાહિએ. આવું, પ્રેમચંદજી ! આ સૂની સાંભળી હતી ત્યાં ? રાત્રે કહે અમે ગુજરાતી સમજકે આયેગા. અચ્છા કિયા કીધું બાત. આહાહા !

ઐસા જબ સૂના, ક્યા શબ્દ ? ક્યા હૈ પ્રાપ્ત હો વો આત્મા હૈ ત્યાં વજન હૈ, વજન ક્યાં હૈ ? કે ' દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો વો આત્મા '. તબ ઐસા સૂના. આહાહા ! શિષ્યે આત્માકા અર્થ ઔર લક્ષ કરાનેકો આ આત્મા એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત થાય એ આ આત્મા, ઐસા કહા તો શિષ્ય તબ એકદમ તત્કાળ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રપણે પ્રાપ્ત હોનેવાલા આત્મા એ ઉપર ઉસકી દૃષ્ટિ ગઈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? આહા !

તો શ્રોતા ઐસા લિયા હૈ કે ઉસને કહા ને ઉસકી દૃષ્ટિ એકદમ આત્મા ઉપર ગઈ. સમજમેં આયા ? કોઈ વિશેષ માંગ નહિ, વિશેષ સ્પષ્ટીકરણ કરો એ બી નહિ. બસ આ (ઈતના) કહા. પ્રભુ આપ આત્મા કિસકો કહેતે હૈ, હમ સમજ સકતે નહિ, તો પ્રભુ સૂન. આહાહા ! અંદર ભગવાન જિનસ્વરૂપી પ્રભુ જિસકો આત્મા કહો, જિન કહો, ધ્રુવ કહો, સામાન્ય કહો, એકરૂપ કહો, નિત્ય કહો એ હી આત્મા, અનિત્ય એવા ભેદરૂપે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રપણે પ્રાપ્ત હો. આહાહા ! ક્યા કિયા (કહા) ? ચારિત્રકો જો પ્રાપ્ત, ઉસસે આત્મા પ્રાપ્ત હો ઐસા અહીં નહીં કહા હૈ. એ તો અહિંયા દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો, ઉસસે આત્મા પ્રાપ્ત હો ઐસા અહીં કહા નહિ. આત્મા દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા (ઐસા કહા હૈ) આહાહા ! ગજબ વાત હૈ.

ભરતક્ષેત્રમાં સમયસાર, સિદ્ધાંત શાસ્ત્રમાં શિરોમણી હૈ. આહાહા ! અરે ! ઐસા ભેટ દે ગયા પ્રભુ, કુંદકુંદાચાર્ય બનાકર ભેટ દે દિયા, લ્યો લ્યો પ્રભુ આગળ હૈ. પાઠ જયસેન આચાર્યની

ટીકામાં. સમયસાર બનાકર ભેટ દિયા. આહાહા ! સ્વીકાર નાથ હવે સ્વીકાર, કહેતે હૈ. આહાહા ! ભેટ દે એ સ્વીકારે નહિ ? આહાહા !

એમ તેરે આત્મામેં, આહાહા ! ઐસી પર્યાયમેં પ્રાપ્ત હો, આહાહા ! દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રસે આત્મા પ્રાપ્ત હો ઐસે નહિ કહા. અહીં તો દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો જો પ્રાપ્ત હો, જો પ્રાપ્ત હો આત્મા દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો, તો સૂનનેવાલેકો ત્યાં આત્મા ઉપર લક્ષ કરાના હૈ, કે જે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા. આહાહાહા ! આ સિદ્ધાંત, આ સિધ્ધાંત, આ વીતરાગની વાણી જુઓને સત્‌નો પોકાર કરતી હૈ. આહાહા ! પ્રથમ સમ્યગ્દર્શન ! શ્રોતાઃ ભલે તીન બોલ લિયા પણ સાથે તીન આતા હિ હૈ.) વસ્તુ જો હૈ, એ ઉપર દૃષ્ટિ જાનેસે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકી પર્યાય પ્રાપ્ત હોતી હૈ. ચોથે ગુણસ્થાને પણ સ્વરૂપ આચરણ ચારિત્ર તો હૈ હી. સમજમેં આયા ? સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, ઔર સ્વરૂપ આચરણ તીનોં એક સાથ હૈ તો એ તીનોંકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા. તો વો શ્રોતાકા લક્ષ દ્રવ્ય ઉપર જાતા હૈ. આહાહા ! પ્રાપ્ત જો પર્યાય હૈ, વો ઉપર ન જાતા લક્ષ, કારણ કે પ્રાપ્ત કોણ ? કે આત્મા. કે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો. આહાહા ! સમજમેં આયા ? આહાહા ! એટલે કે ત્યાં લક્ષ તો ધ્યેય આત્મા ઉપર કરાના હૈ ઐસા ધ્યેય કહા. આહા ! જે ભગવાન આત્મા દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકી પર્યાયકો પ્રાપ્ત હો. આહાહા ! ઐસે ભેદસે ઉસકો સમજાયા, (લેકિન) સમજાયા તો આત્મા, પણ ભેદસે સમજાયા, તો ભેદ ઉપરકા લક્ષ સૂનનેવાલેકો ભી કરાના નહિ અને કહેનેવાલેકા ભી ભેદ ઉપર લક્ષ રાખના એ ભી નહિ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? આહાહા !

'તબ' શ્રોતા જબ સૂનતે હૈ 'તબ' આહાહા ! તત્કાળ હી તે જ સમયે, આહાહા ! ઉત્પન્ન હોનેવાલા પર્યાયમેં આનંદ ઉત્પન્ન હોનેવાલા આ સૂનનેસે તરત હી સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર પ્રાપ્ત હોતા હૈ. આહાહા ! ક્યોંકિ દૃષ્ટિ ઉસકો ત્યાં કરાઈ ઔર દૃષ્ટિ જબ ત્યાં દ્રવ્ય ઉપર લિયા તો પરિણમનમેં દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકી પર્યાય વોહિ સમય (તત્ક્ષણ) ઉત્પન્ન હોતી હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? તબ, ત્યારે ઐસા સૂનનેકે કાળે, તત્કાળ હી, તત્કાળ હી હૈ તરત જ, એકદમ. આહાહા ! આ એની મેળે વાંચે તો કાંઈ સમજાય એવું નથી, એ ચીજ ઐસી હૈ બહુ જ ગંભીર ઘણી ગંભીર. ઓહોહોહો ! પર્યાયકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, એમ કરીને આત્મા ઉપર દૃષ્ટિ કરાયા હૈ, પર્યાય ઉપર નહિ, પણ આત્મા ઉપર દૃષ્ટિ કરાયા ત્યાં તરત જ ઉસકો દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકી પર્યાયકો આત્મા પ્રાપ્ત હો ગયા. આહાહા ! સમજમેં આયા ? (શ્રોતાઃ કિસી કિસીકો હોતા હૈ કે સબકો ?) અહીં કાંઈ એ વાત જ નહીં કોઈ કોઈકો બાત નહિ. અહીં તો હોતા હૈ ઐસી બાત, ન હોતા હો એ શ્રોતાકો યહાં લિયા હી નહિ. આહાહા ! અહીં તો હોતા હિ હૈ એ શ્રોતા લેના હૈ. આહાહા !

સંતો એમ કહેતે હૈ કે અમે અમારા આત્માકા જો આગમ કુશળ અને અનુભવસે સમ્યગ્દર્શન જો પ્રગટ કિયા, હમ હૈ પંચમઆરામેં છદ્મસ્થ હૈ. ભગવાનસે તો દૂર એક હજાર–પંદરસે વર્ષ ચલે ગયે પણ હમ કહેતે હૈ કોલકરારસે કહેતે હૈ, કે હમેં જો આત્માકા (પ્રત્યક્ષ) દર્શન હુઆ ઔર સમ્યગ્દર્શન હુઆ, હમ પડેગા નહિ. એ સમ્યગ્દર્શનસે હમ કેવળજ્ઞાન લેગા. આહાહાહાહા ! એ વાણી (ગાથા) ૩૮ મેં હૈ ૯૨ મે હૈ. (શ્રોતાઃ અપ્રતિહત ભાવે) આહાહાહા !

પ્રભુ તુમ તો પંચમ આરાના સાધુ ભગવાન પાસે ગયે નહિ ને અમૃતચંદ્રાચાર્યને, કુંદકુંદાચાર્ય તો ગયે થે. હમ ભગવાન પાસે ગયે થે. આહાહા ! ત્રણલોકનો નાથ ભગવાનનો ભગવાન, આહાહા ! ભગવાન છે એ તો પર્યાય હૈ આ તો મહા ત્રિકાળી સ્વરૂપ ભગવાન હૈ. આહાહા ! ઉસકી પાસ હમ ગયે ને દર્શન જો હમકો હુઆ દર્શન જ્ઞાન આદિ ચારિત્રની પર્યાય સ્વરૂપ આચરણરૂપ હૈ (ઔર) હૈ યે પીછે પડેગા એ હમારે નહિ. આહાહા ! હમ કોલકરાર પંચમવ્રતધારી વિકલ્પસે સત્ય કહેતે હૈ. હમ અલ્પજ્ઞ હોને પર ભી પૂર્ણજ્ઞાન, પૂર્ણ હુએ બિના ભી, પૂર્ણજ્ઞાનકી પાસ ગયે બિના હી પૂર્ણજ્ઞાનસ્વરૂપ ભગવાન પાસે હમ ગયે હૈ, તો દ્રવ્ય જેમ પડે નહિ, દ્રવ્યનો જેમ અભાવ ન થાય, ઐસે હમારા સમ્યગ્દર્શનકા અભાવ કભી નહિ હોગા. આહાહાહાહા ! સમજમેં આયા ?

વસ્તુ જો ભગવાન જિનસ્વરૂપી અનાદિ અનંત નિત્યાનંદ પ્રભુ હૈ અંદર એ કભી અદ્રવ્ય પરદ્રવ્યરૂપ હોતા નહિ. તો એ દ્રવ્યકી હમકો જે દૃષ્ટિ હુઈ હૈ. આહાહાહા ! હમ કહેતે હૈ પંચમહાવ્રતધારી સત્ય કહેતે હૈ કે હમારા એ સમ્યગ્દર્શન અપ્રતિહત હૈ, પડે નહિ ઐસા હૈ. આહાહા ! ભલે ક્ષયોપશમ હો, પણ ક્ષાયિક લેગા ઔર કેવળજ્ઞાન લેગા, ઐસા હમારા સમ્યગ્દર્શન હૈ, પ્રભુ પણ તુમ દેહ છોડકર સ્વર્ગમેં જાએગા ને ! વો જાએગા પણ હમારા દર્શન નહિ પડેગા, એ તો ચારિત્રસે અસ્થિરતા હોગી. આહાહા ! સમજમેં આયા ? ઓહોહો !

એ વાણી પ્રભુની બાપુ ક્યાં છે આ. અરેરે ! જે સૂનને લાયક ચીજ હૈ ને કરને લાયક ચીજ હૈ, ઓ ન મિલે તો ક્યા કિયા ઉસને ? આહાહા !

કહો, રતીભાઈ ! આહા ! આ એક લીટીમાં (વ્યાખ્યાન) હાલે છે. આહાહા ! અમારે ભાઈ તો કહે કે આઠમી ગાથા પહેલી સાંભળી (છે). દેવીલાલજી ! (શ્રોતાઃ એવું છે, જયારે સાંભળે ત્યારે નવું નવું અલૌકિક વાતો છે) હેં ? અલૌકિક વાતો છે, બાપુ ! પ્રભુ તારી વાત હાજરા હજુર ભગવાન બિરાજતે હૈ ને ? આહાહા ! હાજરા હજુર ભગવાન હૈ ને જેની હાજરી લેની પડતી નહિ કે તુમ ફલાણા આયા હૈ ઐસા નહિ, એ તો હૈ હી અહીં. એ હૈ એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પર્યાયમેં પ્રાપ્ત હો ઈતના ભેદસે પ્રભુ તુમકો સમજાતે હૈ. પણ તેરા ભેદ ઉપર લક્ષ ન રખના. હમ તો સમજાતે હૈ આત્મા. આહાહા ! તેરી દૃષ્ટિકા જોર આત્મા ઉપર લે લેના, પરિણમન ઉપર લક્ષ નહીં કરના, પરિણમનસે તો તુમકો સમજાયા હૈ. આહા ! સમજમેં આયા ? આહાહાહા !

તબ તત્કાળ હી ઉત્પન્ન હોનેવાલા અત્યંત આનંદસે દો બાત લેગા, જ્ઞાન અને આનંદ ઉત્પન્ન હો ગયા. બસ, દોહિ બાત, હૈં ? તત્કાળ ઉત્પન્ન હોનેવાલા અત્યંત આનંદ, અત્યંત આનંદ જે આયા આનંદ એ ન જાનેવાલા. આહાહાહાહા ! સ્વરૂપકી દૃષ્ટિ કરાયા એ ચીજ હૈ એ તો દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પર્યાય પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, તો ત્યાં લઈ ગયા દૃષ્ટિ. આહાહા ! અરે મધ્યસ્થથી સાંભળે ને આમ એકાંત-એકાંત પોકાર કરીને કરે છે શું બાપુ ? ભગવાન તુમ ભી ભગવાન હૈ ભાઈ ! પણ તેરી દૃષ્ટિમેં ફેર હૈ તો લગતા હૈ (કે) એકાંત હૈ સોનગઢકા, એકાંતવાદી હૈ ! કહો પ્રભુ. આહાહા ! બાપા માર્ગ તો આ હૈ ભાઈ ! આહાહા !

અત્યંત આનંદસે જિસકે, આહાહા ! આનંદ પણ અત્યંત આનંદ લિયા ભાઈ. આહાહા !

અતીન્દ્રિય છે ને એય. આહાહા ! સ્વરૂપ ભગવાન આત્મા દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકી નિર્મળ પર્યાયકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, પર્યાયકો પ્રાપ્ત હો એ આત્મા હૌં, તો એ સૂનનેવાલાકી દૃષ્ટિ તત્કાળ દ્રવ્ય ઉપર ગઈ, ઔર (દૃષ્ટિ) જાનેસે તત્કાળ અત્યંત આનંદ ઉત્પન્ન હુઆ. આહા ! પીછે કરેગા આપ કહેતે હૈ આત્માકી બાત, પીછે પ્રયત્ન કરેગા ઐસી બાત નહિ. થોડા પીછે અભ્યાસ કરેગા.... (પીછે પીછે કી બાત નહીં)

અમારે ડોકટર પ્રશ્ન કરા (કિયા) થા છે વિષ્ણું હૈ ને પણ છે નરમ, રસ પડતે હૈ, કલકત્તાના છે ગાંગુલી નંઈ ? મોટો ડોકટર છે કલકત્તાનો હોમીયોપેથી. બ્રહ્મચારી છે હૌં બાલબ્રહ્મચારી રૂપાળો, સૂનનેકો રસ પડયા હૈ તો આતે હૈ થોડા, કોઈ બોલાતે હૈ તો આતે હૈ વ્યાખ્યાન સૂનનેકે આતે હૈ વ્યાખ્યાન સૂનનેકા રસ અરે ! પ્રભુ દેખ તો ખરો બાપુ એ વેદાંત ને વિષ્ણુ ને એ બાત (યે મતપંથ) પ્રભુ આ પરમ સત્યકી હૈ નહિ ક્યાંય. આહાહા ! શ્વેતાંબર જૈનમેં નહિ હૈ તો પીછે વળી દૂસરે અન્યમતમેં તો કહાંસે લાના ? આહાહા ! આ શેઠિયાઓએ દિગંબરમેં જન્મ લિયા ઈસને કભી સૂના તો નહિ થા ઉસને. નહીં ? આહાહા !

આ તો ચીજ ભગવાન. આહાહા ! નાવ તરેરે મારી નાવ તરે, એમ આતમ અંદરમાં ખેલ કરે ! હૈં ? મેરી નાવ તરતી અંદર હો ગઈ, દૃષ્ટિ પડી દ્રવ્ય ઉપર, ગુરુએ કહા કે આ આત્મા હૌં. આહાહાહા ! ઉસકા તત્કાળ દર્શન ઉત્પન્ન હુઆ. આહાહા ! પણ કાળલબ્ધિ પાકે તબ હોતા હૈને.. ઐસા કહેતે હૈ ને ? એય, કાળલબ્ધિ પાક ગઈ. આહાહા ! એ કાળલબ્ધિ હોગા તબ હોગા, પણ ઉસકા જ્ઞાન કરે કૌન ? આ સમયે પ્રાપ્ત લબ્ધિ હૈ યહ તો ઐસે હી હૈ એ સમયે ઉત્પન્ન, પણ ઉસકા જ્ઞાન કૌન કરેગા ? એ દ્રવ્ય ઉપર દૃષ્ટિ કરે તો ઉસકા જ્ઞાન હોગા. આહાહાહા ! " અત્યંત આનંદસે જિસકે હૃદયમેં, " ઓલાને આંખુમાંથી આંસુ આવ્યા હતા, ઓલા ' સ્વસ્તિ ', ' સ્વસ્તિ ', ' સ્વસ્તિ 'નો અર્થ કિયાને તેરા કલ્યાણ હો અવિનાશી, ત્યાં એને આંખમાંથી આંસુ આવી ગયા, આ તો હૃદયમેં– આત્મામાંથી આનંદ આયા. આહાહા !

એમ કે એકાંત તમે આત્માને જ બસ પરની અપેક્ષા રાખ્યા વિના સમજે, તો આ અપેક્ષા તો કહેતે હૈ વ્યવહાર કી, પણ વ્યવહારકી અપેક્ષા કહેતે હૈ, પણ વ્યવહારસે તો બતાના તો વો હૈ. વ્યવહારસે વ્યવહાર બતાના નહિ. અને વ્યવહારસે લક્ષ હોકર નિશ્ચય (પર) આતા હૈ ઐસા નહીં. એ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર હૈ વ્યવહાર, પણ ઉસકા લક્ષસે દ્રવ્ય (અનુભવમેં) આતા નહીં. વો તો જિસમેં પ્રાપ્ત હોનેવાલા આત્મા હૈ ઉસકી દૃષ્ટિસે દર્શન જ્ઞાન પ્રાપ્ત હોતા હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? આહાહા !

અમૃતચંદ્રાચાર્ય જ્યારે ટીકા કરતા હશે ! એનું હૃદય, આહાહા ! આનંદમાં ઉલસી ગયા છે અંદર, એક વિકલ્પ આયા હૈ પણ મૈં કર્તા નહિ હૌં, એ વિકલ્પકા કર્તા મૈં નહીં – એ ટીકાકા મૈં કર્તા નહીં. મૈં તો સ્વરૂપ ગુપ્ત હૂં ને ! આહાહા ! મેરા સ્વરૂપ રાગમેં આતા નહિ ને વાણીમેં આતા નહિ ! આહાહા ! મેરા સ્વરૂપ તો રાગ ને વાણીસે અંતરમેં ગુપ્ત હૈ ને ! આહા ! તો ટીકા મેરેસે હુઈ બિલકુલ નહિ અકિંચિત્કર હૈં. હવે ઓલા નિમિત્તકો અકિંચિત્કર કહેતે હૈ તો (વિરોધ કરતે હૈં) એ નિમિત્તસે અકિંચિત્કર કહેતે હૈ પણ આચાર્ય પોતે કહેતે હૈ કે મૈં અકિંચિત્કર હૂં ટીકા કરનેમેં મેરા કાંઈ પણ કાર્ય નહિ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ?

અત્યંત આનંદસે જિસકે હૃદયમેં, જિસકા હૃદયમેં એટલે જ્ઞાન (મેં) આત્મામેં, સુંદર બોધ તરંગ, આનંદ ને જ્ઞાન દો લિયા, હૈ ને ? અત્યંત આનંદસે જિસકે હૃદયમેં સુંદર બોધ તરંગ એટલે આનંદ સહિત જ્ઞાન હુઆ, એકલા જ્ઞાન નહિ હુઆ એમ કહેતે હૈ. આહાહા ! એકલા જ્ઞાન, જ્ઞાન વો જ્ઞાને ય નહિ. આહાહા ! જિસ જ્ઞાનમેં અતીન્દ્રિય આનંદ સાથમેં ન હો એ જ્ઞાન નહિ. આહાહાહા ! ક્યા કિયા દેખો ? અત્યંત આનંદસે જિસકે હૃદયમેં, પ્રગટ ક્યા હુઆ ? “ સુંદર બોધ તરંગ, ” અત્યંત આનંદકી સાથ, આહાહા ! સુંદર બોધ તરંગ, બોધ નામ જ્ઞાનના તરંગો, આહાહા ! જ્ઞાનની ધારા સમ્યક્ ઉત્પન્ન હુઈ અંદર, આહાહા ! ભેદજ્ઞાનની ધારા ઉત્પન્ન હુઈ. રાગસે ભિન્ન ને અપના સ્વરૂપસે અભિન્ન ઐસી અનુભવની ધારા ઉત્પન્ન હુઈ. આહાહા !

પણ વો પ્રશ્ન ક્યા લિયા ? પહેલે જ્ઞાનસે ઉત્પન્ન હોકર આનંદ ઐસા ન લિયા અત્યંત આનંદકી સાથ બોધતરંગ ઊઠા. આહાહાહા ! અનંત કાળમાં કદિ અપના આનંદકા સ્વાદ આયા નહીં થા, ક્યા એ અતીન્દ્રિય સ્વરૂપ આનંદ હૈ ! ઈસકા બોધ નહિ થા. યહાં જ્યાં દ્રવ્ય ઉપર લક્ષ ગુરુએ કરાયા, પરિણતિ ઉપર લક્ષ નહિ, પરિણતિ પ્રાપ્તવાળા ઐસા આ આત્મા. આહાહા !

પહેલી ચીજ તો આ કરનેકી હૈ, એ છોડકર ઉપરસે બધા ઐસા પડિમા લિયા ને બ્રહ્મચર્ય પ્રભુ ઉસમેં આ કયા લાભ હોગા ? આહા ! ઉસમેં અભિમાન હો જાએગા. હમ ત્યાગી હૈ. હમ બ્રહ્મચારી હૈ. હમ પડિમાધારી હૈ ઐસા, તો કોઈ આદર ન કરે તો આદર નહીં કરતે આ તો હમ તો ત્યાગી હૈ. ભાઈ ! એ સમ્યગ્દર્શન બિનાકા અભિમાન હો જાએગા તેરે. આહાહા ! કયું કિ તેરી મહિમાવાળી ચીજ ઐસા તો તેરે જાના નહિ તેં અને એ ચીજ જાનનેસે તો આનંદ સહિત જ્ઞાનકા તરંગ ઊઠેગા, આનંદ ને અત્યંત શબ્દ લિયા હૈ, ઉસસે સુંદર બોધ તરંગ ઐસા લિયા, સુંદર બોધતરંગ. આહાહા !

સુંદર જ્ઞાનકા તરંગ એ ઉત્પન્ન હોતા હૈ, એકલા જ્ઞાનતરંગ જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ, જેમ પાણીમાં તરંગ ઊઠતે હૈ ને, પાણીમેં તરંગ, એમ અહીંયા સુંદર બોધતરંગ. આહાહા ! (શ્રોતાઃ આનંદસે ઉલ્લસીત જ્ઞાન) અત્યંત આનંદ સહિતકા જ્ઞાન, પહેલે આનંદ લિયા. આહાહાહા ! અત્યંત આનંદસે જિસકે હૃદયમેં સુંદર બોધ તરંગ, આહા ! ઉછળને લગતી હૈ. એ સમ્યગ્જ્ઞાનના તરંગો આનંદ સહિત ઉત્પન્ન હોતા હૈ કહેતે હૈ. આહાહા ! એ પણ તત્કાળ ઉત્પન્ન હોતે હૈ. આહાહાહા ! પ્રભુ તુમ તો ઐસી ચીજ લેતે હૈ તુમ ભી અપ્રતિહત અને શ્રોતાકો ભી ઐસે લિયા તુમ. આહાહાહા ! (શ્રોતાઃ– અંતેવાસી શિષ્ય) અંતેવાસી, નિકટવર્તી. નજીક સૂનતે હૈ ને સંસાર જિસકા નિકટ અલ્પ હૈ. આહાહા ! (શ્રોતાઃ– ધારણામેં રૂકનેવાલા નહીં) એ બાત હૈ નહીં અહીંયા.

અતીન્દ્રિય આનંદનો નાથ પ્રભુ એ આત્મા, દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રની પર્યાયને પ્રાપ્ત થાય આત્મા. તો ન્યાં આત્મા ઉપર દૃષ્ટિ કરાયા. આહાહા ! તો અત્યંત આનંદ, ઉત્પન્ન હોકર સુંદર બોધતરંગ ઊછળને લગતી હૈ, ઉછાળા મારતે હૈ જેમ પાતાળમાંથી પાણી ફૂટે, પાતાળમેં પાણી બહોત હૈ ઉપરસે પથ્થર તૂટ જાયે, ધારા નીકળતે. અહિંયા હૈ ગામ કયું ગામ કીધું (જનડા જનડા) ? ત્યાં હૈ ત્યાં હમ કૂવા પાસે નીકળે થે વિહાર કરતે થે ને કૂવા પાસે, કૂવા હૈ અઢાર તો કોષ હૈ, કોષ પાણી નિકાલનેકા અઢાર અઢાર કોષ હૈ, અઢાર પણ, પાણી ખૂટતે નહિ ઇતના નીકળતે હૈ જનડા અહીંયા બોટાદ પાસે હમ નીકળે કૂવા પાસે. આ પાતાળકૂવા ફાટયા કહેતે હૈ.

આહાહા ! જિસને અપની દૃષ્ટિ દ્રવ્ય ઉપર દિયા, આહાહા ! એ દૃષ્ટિ જ્ઞાન ને ચારિત્રમાં અત્યંત આનંદ સહિત બોધતરંગ ઊઠયા. આહાહા ! સમજમેં આયા ?

જિસકે હૃદયમેં, હૃદય શબ્દે જ્ઞાનમેં. આહાહા ! સુંદર બોધતરંગે ઊછળને લગતી હૈ, ઊછળને લગતી હૈ. આહાહાહા ! અતીન્દ્રિય આનંદ સહિત જ્ઞાનકી ધારા, જ્ઞાન સ્વભાવ વસ્તુમેં સે ઊછળતી હૈ અંદર. આહાહા ! પાતાળમેંસે આતી હૈ પર્યાય અંદર, તળ તળમેંસે આતી હૈ. તળ, ધ્રુવ, વો ઉપર દૃષ્ટિ હોનેસે ઉસમેંસે જ્ઞાન તરંગ ઊઠતે હૈ. આહાહા ! ‘ ઐસા યહ વ્યવહારીજન ’ દેખો, સમજમેં આતા હૈ ને નેમચંદભાઈ, ભાષા તો સાદી હૈ ભાવ તો કોઈ અલૌકિક હૈ, કબી તમારે વ્યાપારમેં આયા નહીં. છ ભાઈઓ ભેગાં થઈને વાત કરતા ’તાં આ વાત આવે ત્યાં ? ધંધાની હાલે આ કારખાના નાખ્યા. આહાહા ! છ ભાઈઓ હૈ ને ? એ તો દરેકને હોય આઠ આઠ, બાર બાર, ભાઈ હોય. પણ એ ક્યાં વાત બાપુ છે. અરેરે ?

અત્યારે તો ધર્મના નામે પણ ફેરફાર થઈ ગયો, હેં ? અને વ્યવહારથી કરે ને વ્યવહારથી થાય એમ ન માનો તો એકાંત થઈ જાય છે. પ્રભુ કરો બાપુ ! વ્રત કરો, તપ કરો, ઇન્દ્રિય દમન કરો, એમ કરતા કરતા ઉસસે તેરે નિશ્ચય સમ્યગ્ હોગા. એ પુણ્ય આસ્રવ એ સમ્યગ્દર્શનકા કારણ હૈ ? આહાહા ! કલ આયા હૈ એ, વો એક અર્જીકા હૈ ને જ્ઞાનમતી દિલ્લીમેં કરાવે છે ને ૨૫ લાખનો જંબુદ્વિપ, હસ્તિનાપુરમેં કરાવે છે, એક મેરૂ પર્વત. આહાહા ! (વો કહતી હૈ) પુણ્ય આસ્રવ, પુણ્ય આસ્રવસે નિશ્ચય હોતા હૈ. આહાહા ! (ઐસા નહીં ભાઈ.)

અહીં તો આત્મા રાગરૂપે પરિણમતે હૈ, ઉસે આત્મા હિ કહેતે નહિ. આહાહા ! એ તો અણાત્મા હૈ. આ તો આત્માકી જો ચીજ હૈ અંદરમેં એરૂપે જો પરિણમે છે સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન તો ઉસકો આત્મા પ્રાપ્ત હુઆ એમ કહા, આત્મા વો પર્યાયકો પ્રાપ્ત હુઆ કહા, રાગ તો અણાત્મા હૈ, ચાહે તો વ્યવહારરત્ન (ત્રયકા) દયા દાન વ્રત ભક્તિકા (રાગ) આતા હૈ (યે) દૂસરી બાત હૈ. હોતા હૈ અશુભસે બચનેકો, શુભ આતા હૈ પણ હૈ તો અણાત્મા. પુણ્ય હૈ, પુણ્ય એ કાંઈ આત્મા નહિ. નવતત્ત્વમેં તો પુણ્ય તત્ત્વ ભિન્ન હૈ, આત્મા ભિન્ન હૈ, પુણ્ય તત્ત્વ ભિન્ન હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ?

વ્યવહારીજન, ઉસ આત્મા શબ્દકે અર્થકો, આત્માકા શબ્દકે ભાવકો– વાચ્યકો અચ્છી તરહ સમજ લેતા હૈ. હૈ ? આહાહાહા ! આત્મા શબ્દ હૈ, તો એ શબ્દમેં કાંઈ આત્મા હૈ નહિ. આત્મા તો આત્મા હૈ. પણ એ આત્માકા શબ્દ કહેનેસે આત્માકા અર્થ જો આત્મા હૈ ઉસકો સમજ લેતે હૈ. આહાહા ! ભાઈ આ તો અભ્યાસ જોઈએ જરી પરિચય સત્યનો જોઈએ આ તો ભાઈ ઐસી બાત હૈ આ. આહાહા ! વ્યવહારીજન તો ઈસ આત્મા શબ્દકે અર્થકો, પદાર્થકો, આત્મા શબ્દકે અર્થકો એટલે આત્મા શબ્દકા અર્થ નામ આત્મા પદાર્થ, અચ્છી તરહ સમજ લેતા હૈ. આહાહા ! અચ્છી તરહ સમજ લેતા હૈ એમ, ફેરફાર બિલકૂલ નહિ એમ. આહાહા ! ભગવાન આત્મા પૂર્ણાનંદકે ઉપર જ્યાં લક્ષ જાતે હૈ તો જો પર્યાયમેં જો દર્શન જ્ઞાન હુઆ એ અહીં અચ્છી તરહ પરિણમન હોગા ઔર એ અચ્છી તરહ આત્માકો જાના ઉસને. સંદેહ રહિત ! દૂસરાકા પક્ષપાત બિના કે દૂસરામેં ભી કુછ હોગા, એ આ માર્ગ નહિ, એક હી હૈ (માર્ગ) બસ. આહાહા ! ચૈતન્યકા અંદર લક્ષ કરકે જે જ્ઞાન ઉત્પન્ન હોતા હૈ એ એક હી સત્ય હૈ. સમજમેં આયા ? સમજ લેતા હૈ.

ઇસ પ્રકાર, જગત તો મ્લેચ્છકે સ્થાન પર હોને સે, જગત મ્લેચ્છને સ્થાન. આહાહા ! વ્યવહારનય ભી મ્લેચ્છકી ભાષાકે સ્થાન પર. આહાહા ! દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રને પ્રાપ્ત હો એ આત્મા, એ પણ વ્યવહારી ભાષા મ્લેચ્છકે સ્થાને હૈ. આહાહા ! કોઈ દૂસરા ઉપાય નહિ, (અભેદ) કૈસે કહેના તો ઐસા વ્યવહારકા ભેદ પાડના ઔર સમજાના એ મ્લેચ્છ ભાષા હૈ, કહેતે હૈ. આહાહા !

વ્યવહારીજન ભી મ્લેચ્છ ભાષાકે સ્થાન પર હોનેસે છે ને ? વ્યવહારનય ભી, મ્લેચ્છ કે સ્થાન પર જગત સૂનનેવાલા ઔર વ્યવહારનય ભી મ્લેચ્છકે સ્થાન પર હોનેસે બેય, વ્યવહારીજન હૈ યે ભી મ્લેચ્છકે સ્થાનમેં હૈ, ઔર (ભેદકી) ભાષા ભી કહેના હૈ વો ભી મ્લેચ્છકી ભાષા હૈ વ્યવહાર. આહાહાહા ! જગત તો મ્લેચ્છકે સ્થાન પર હોનેસે ઔર વ્યવહારનય ભી મ્લેચ્છ ભાષાકે સ્થાન પર હોનેસે વ્યવહારીજનકો કયા સમજાવે ? આત્મા આત્મા કહે તો સમજે નહીં તો ભેદ પાડકર, તો એ ભેદ પાડના એ ભાષા મ્લેચ્છ ભાષા હૈ, આહાહા ! દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રસે ભેદ પાડકર સમજાના એ ભાષા મ્લેચ્છ ભાષા હૈ. ગજબ હૈ ! તો વ્યવહાર કરતા તેરે કલ્યાણ હોગા એ વસ્તુ ક્યાં હૈ ? આહાહા ! એ ભાષા તો મ્લેચ્છ (કે) સ્થાનમેં ભી નહીં. આહાહા !

" વ્યવહાર, જગતકે જીવ મ્લેચ્છ કે સ્થાનપર હોનેસે ઔર વ્યવહારનય ભી મ્લેચ્છ ભાષાકે સ્થાન પર હોનેસે પરમાર્થકા પ્રતિપાદન (કરનેવાલા) હૈ " વસ્તુકા કથન કરનેવાલા હૈ. આ આત્મા, 'આ આત્મા' દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર ને પ્રાપ્ત એ " આ આત્મા ", એમ વ્યવહારકા, આહાહા ! " પરમાર્થકા પ્રતિપાદક કહેનેવાલા હૈ, ઇસલિયે વ્યવહારનય સ્થાપિત કરને યોગ્ય હૈ, " વ્યવહારનય હૈ, વ્યવહારનય નહીં હૈ (ઐસા) નહિ, ઔર વ્યવહારનયકા વિષય ભેદ હૈ, વ્યવહારનયકો અસત્યાર્થ કહા માટે નહિ હૈ વિષય ઉસકા એમ નહિ, એ તો ત્રિકાળની દૃષ્ટિ કરાનેકો પર્યાયકો ભેદકો અસત્યાર્થ કહા અભૂતાર્થ પણ હૈ એ તો ગૌણ કરકે જૂઠા કહા. વ્યવહારનય હૈ ઐસા સ્થાપિત કરને લાયક હૈ, પણ આદરણીય નહિ. આહાહાહાહા !

સ્થાપિત કરને યોગ્ય હૈ વ્યવહારનય હૈ સમજાનેમેં વ્યવહારનયસે સમજાના ઐસી મ્લેચ્છ ભાષારૂપ વ્યવહાર હૈ. આહાહાહાહા ! કિન્તુ બ્રાહ્મણકો મ્લેચ્છ નહીં હો જાના. બ્રાહ્મણને મ્લેચ્છ નહીં હો. સ્વસ્તિ કહેનેવાલાએ મ્લેચ્છ ભાષાસે સમજાવે ઓલાને પણ પોતે મ્લેચ્છ નહીં હોના. આહાહા ! ઇસ વચનસે વ્યવહારનય અનુસરણ કરને યોગ્ય નહીં, સ્થાપન કરને યોગ્ય હૈ, કે હૈ વ્યવહાર ઉસસે સમજાતે હૈ પણ આદરણીય નહિ. આહાહા ! ગજબ કામ કરે છે ને, આમાંય તે દી ' હતો ઓલો ચીમન ચકુ હતો આઠમી ગાથામેં, ચીમન ચકુ છે ને ? જુઓ, આમાં વ્યવહારે કીધું, પણ શું કીધું છે ? વ્યવહાર સમજાના એ મ્લેચ્છ ભાષાએ મ્લેચ્છને જેમ સમજાયા એમ વ્યવહારીજનકો વ્યવહાર ભાષાસે સમજાયા, પણ સમજતે હૈ તો નિશ્ચય, વ્યવહારસે સમજતે હૈ ઔર વ્યવહારકા આશ્રય લેના ઐસા અહિંયા હૈ નહિ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? ઇસ વચનસે વ્યવહારનય અનુસરણ કરને યોગ્ય નહીં. લ્યો પાઠમેં હૈ ને, ? હૈં. વચન વ્યવહારનયો નાનુસર્તવ્યોભ્યો સંસ્કૃતમાં હૈ કહેનેવાલે અહીં વ્યવહારમેં આયા હૈ, વિકલ્પ આદરણીય અનુસરણ લાયક નહીં. આહાહા ! વિશેષ કહેશે.

– પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ.